

**Ladun avaaja
Niilo Luoma
5.7.1913–19.11.2002**

Teknilliseen korkeakouluun perustettiin geodesian opintosuunta vuonna 1933, mutta se lopetettiin kymmenen vuotta myöhemmin. Ensimmäiset kolme diplomi-insinööriä valmistuivat opintosuunnalta vuonna 1937. Heistä yhtenä oli Niilo Luoma, ainoana, jonka tukena ei ollut aikaisempia akateemisia opintoja. Hänestä tuli uudella alalla ladun aukaisija.

Nipa oli syntynyt Sortavalassa ja tullut ylioppilaaksi vuonna 1932. Heti sen jälkeen hän meni suorittamaan asevelvollisuutensa, sai viestikoulutuksen ja kursilla RUK23 johtajakoulutuksen. Syksyllä 1933 hän aloitti opintonsa korkeakoulussa, ja siitä alkoi maanmittarin monipuolinen ura.

Ensimmäiset opintosuunnan teekkarit olivat professori Heiskasen erityisen huomion kohteena. Tämä johtui sekä alan että sen opettajan uutuudesta. Heiskanen kokeili uusia menetelmiä käytännön mittaustehtävissä. Kehittely tapahtui teekkareiden kanssa yhteisesti, ja näin keskinäinen suhde muodostui läheiseksi. Samalla opittiin kokeileva ja keksivä yrittäjähenkki.

Opiskeluaikana Heiskasen huomio oli kiinnittynyt Nipaan, ja se johti toimeksiantoon. Hän sai tutkimusaiheekseen painovoimakaavan. Työn tuloksena oli julkaisu vuonna 1941 Suomalaisen tiedeakatemian julkaisusarjassa: Gravity Formulas Derived by the Aid of the Latitude and Longitude

Zones.

Valmistumisensa jälkeen Nipa oli aluksi maanmittaushallituksen geodeettisessa toimistossa pari vuotta ennen sotia. Sekä Talvisodan että Jatkosodan aikana maanmittaushallituksen geodeettinen toimiston ja ilmakuvatoimiston henkilöstö vapautettiin sotapalvelusta, jotta nämä toimistot saattoivat kalustoineen, taitoineen ja komentosuhteineen jatkaa maanpuolustukselle tärkeitä tehtäviään puolustusvoimien osoittamissa tehtävissä. Nipan työ arvostettiin ilman asetakiakin puolustusvoimille niin tärkeäksi, että hänet vuonna 1942 palkittiin kunniamerkillä VR 4. Vuonna 1962 hänet ylennettiin insinöörikapteeniksi.

Sodasta palattuaan Nipa siirtyi Helsingin kaupungin palvelukseen. Siihen aikaan Helsinki oli alueeltaan nopeasti laajenemassa ja siksi kaupungin keskeinen Yrjö Jylhän mittaama kolmioverkko jäi liian pieneksi. Nipa laajensi verkkoa kolmeen suuntaan. Tosin laajennus itään oli juuri tehty, mutta sen laatu ei vastannut vaatimuksia. Hän uusi verkon mittaukset ja laskut ja nyt tarkkuus reilusti riitti. Sitten hän vielä laajensi verkkoa länteen ja etelään. Hänen laajentamaan pääverkko vastaa nykyoloissakin Helsingin kaupungin tarpeita sekä laajuudeltaan että laadultaan.

Pääverkon mittaus ei sitonut kokonaan hänen aikaansa,

vaan sen ohessa hän samalla antoi panoksensa siihen kolmiomittauskauteen, jolloin Helsingin suuresti laajentuneelle alueelle määritettiin satoja uusia kolmiopisteitä.

Työn yhteydessä Nipa huomasi, että kolmiopiste Kallion kirkon tornissa ei ollut selityksiltään kyllin selvästi määritelty huolimatta siitä, että se oli Helsingin kaupungin mittauksissa keskeinen napapiste ja koordinaatiston origo sekä samalla Geodeettisen laitoksen ensimmäisen luokan kolmiopiste, jonka varassa valtakunnan silloinen Helsingin järjestelmä oli määritelty. Kallion kirkon kupoli ja risti silloin huimana työnä tutkittiin tarkasti ja tehtiin tarvittavat selvitykset ja korjaukset. Tulokset Nipa kuvasi *Maanmittaus*-lehden artikkelissa niin selvästi, ettei myöhemmin ole voinut enää tulla asiassa epäselvyyksiä.

Sodan jälkeen Suomessa oli huutava puute eri tehtäviin koulutetusta väestä. Se sai Nipan liikkeelle ja kun oli yksityisesti perustettu koulutusta täydentämään kirjeopisto Tietomies, hänestä tuli sen apulaisjohtaja ja pian sen johtaja. Tietomies toimi vilkkaasti useankin opetuksen alalla ja toi oman osansa Suomen elinkeinoelämään ja mikseipä yleisivistykseenkin.

Koulutusta kuitenkin kehitettiin ripeästi valtion ja kuntien toimenpiteillä, ja Nipa palasi omalle alalleen, jossa hän kohtasi uudet haasteet. Vuonna 1956 hän siirtyi uudelleen Helsingin kaupungin palvelukseen, jossa hän pysyi vaihtelevissa tehtävissä viitisen vuotta.

Vuonna 1963 avautui maanmittauslaitoksen geodeettisessa toimistossa runkomittauksen tarkastajan paikka. Siihen ilmaantui kolme erittäin hyvää hakijaa, kaikki Helsingin kaupungilta. Nipa siihen valittiin, ja siitä alkoi hänelle vaativa työsarja, joka vaati uu-

sien asioiden oppimista ja omaksumista. Hän tuli tehtäviin aikana, jolloin sekä mittaustekniikka että laskutekniikka olivat kiihkeimmässä kehitysvaiheessaan. Elektroninen etäisyydenmittaus ja tietokonekonekniikka otettiin käyttöön ja kummankin soveltaminen sekä menetelmien kehittäminen vaativat perehtymistä ja jopa ajatustavan muuttamista. Työyhteisö kehitettiin. Aikaisemmin oli runkomittauksia puurettu erikseen eri tahoilla, mutta nyt ryhdyttiin yhteistoimintaan valtion ja kuntien välillä, ja siihen Nipan kokemus kummaltakin taholta tuli hyvään tarpeeseen.

Aivan eri alan tehtäviäkin annettiin geodeettiseen toimistoon. Maanmittauslaitos oli lupautunut kokeilemaan sisäisen laskennan kehittämistä ja Nipan sai tehtäväkseen sen projektin johtamisen. Työ oli mitattava, kun soveltuvia esikuvia ei juuri nimeksikään ollut. Nipa löysi ja värvasi pystyvää henkilöstöä tehtävään ja niin saatiin mittava työ pääpiirteittäin valmiiksi siihen mennessä, kun laitos siirtyi uuteen organisaatioon. Ilman valmista sisäistä laskentaa uuden organisaation hallinto olisi ollut erittäin vaikea. Järjestelmän kehittäminen vaati sellaista taloudellista ajattelua, mihin ei valtiolla ollut totuttu, mutta Nipalla oli jo sitäkin kokemusta.

Maanmittauslaitoksen organisaatiouudistus vuonna 1972 vaati menestyäkseen hyviä johtajia. Siihen Nipa sopi hyvin, ja hänet nimitettiin runkomittausosaston johtajaksi alaisinaan geodeettinen toimisto ja ilmakuvatoimisto. Virkaan kuului myös maanmittausneuvoksen arvonimi.

Nipalla oli hyvä silmä uusiin asioihin ja taitoa sekä tarmoa niiden soveltamiseen. Maanmittausalan suurten muutosten aikaan nämä ominaisuudet olivat välttämättömiä toteuttamiselle. Välttämätön oli

myös hyvä johtamiskyky, mihin kuului vielä taito tulla työtovereitten kanssa toimeen, sellainen alttius ja lojaalisuus, mikä synnytti yhteishengen ja keskinäisen luottamuksen. Paitsi käytännössä hänen johtajaominaisuutensa arvioitiin vuonna 1972 myös kertausharjoituksissa. Siellä oli kirjattu arvosteluun maininnat ”tarmokas ja aktiivinen”, ”tehokas johtaja” ja että hän on ”sopiva insinööriajuriksi”.

Mittava, vielä hänelle annettu tehtävä oli maanmittauslaitoksen historian laatiminen laitoksen 350-vuotisjuhlaan. Laitoksen 300-vuotisjuhliin vastaava työ oli tehty ahtaasti laitoksen omasta näkökulmasta, mutta Nipan johdolla saatiin asiaan syvyyttä ja erityisesti yhteiskunnallista näkökulmaa. Tämä oli mahdollista, kun hänellä oli monitahoinen kokemus, joka oli opettanut katsomaan asioita usealta kannalta. Sellainen kirja, jossa on lukuisa määrä kirjoittajia, vaatii toimituksen johdolta suurta taitoa tuloksen tasapainottamiseksi. Kirjoittajat on saatava sopeutumaan käyttämällä myös ”lempeätä väkivaltaa”. Sitäkin taitoa hänellä riitti, ja lopputulos oli hyvä.

Niilo Luomalle oli ansioistaan myönnetty Suomen Leijonan Komentajamerkki.

Nipa oli alkamassa maanmittausosaston geodesian opintosuunnalta valmistuneiden sarjaa. Hän oli myös viimeisiä eloon jääneitä valmistuneista luvultaan 27. Uransa aikana hän oli jatkuvasti eri tehtävissä ladun aukaisijana. Kunniarehdin ja taitavan miehen muistolle.

Kaarlo Piilonen
3.12.09–16.12.02

Oli varsin ilmeistä, että jos takavuosina tapasi Ylä-Savossa rintamaveteraanin, niin keskustelu siirtyi kohta Kaarlo Piilosen ja sota-aikaan. Kalle sai nimittäin johdettavakseen yksikön, joka muodostui ylä-savolaisista miehistä etupäässä Kiuruvedeltä ja Vieremältä. Nuorena harrastamansa urheilun ja moitteettomien elintapojensa ansiosta Kalle oli fyysisesti erinomaisessa kunnossa ja antaessaan tehtävän alaiselleen kenenkään ei tarvinnut epäillä, etteikö hän itsekin pystyisi sitä suorittamaan. Ystävällisenä, mutkattomana ja reiluna esimiehenä hän sai alaisensa jakamattoman luottamuksen. Yksikön menestys oli taattu.

Kallen johtajan taidot huomattiin myös esimiesten taholla. Nuoresta joukkuejohtajasta tuli sodan loppupuolella patal-

joonan komentaja. Lukuisat kunniamerkit komistivat kapteeni Piilosen rintamusta. Erikoisuutena voidaan mainita kolme vapaudenristiä.

Sodan päätyttyä Kalle toimi vuoteen 1950 maanlunastuslautakunnan puheenjohtajana Kiuruvedellä eli osittain juuri niiden miesten parissa, joiden kanssa oli kokenut sodan koetelemukset. Ei siis ihme, jos vielä vuosikymmenten jälkeen ajatukset palasivat pidettyyn johtajaan.

Vapauduttuaan MHL:n tehtävistä Kalle toimi taksainsinööriä aina vuoteen 1963, jolloin silloiseen Kuopion lääniin perustettiin Kuopion maanmittaustoimisto, jonka johtajaksi tuli itseoikeutetusti Kaarlo Piilonen, ja kun sitten koko laitos 1970-luvun vaihteessa siirtyi kuukausipalkalle, jatkoi Kalle

laajennetun toimiston piiri-insinööriä, kunnes täysin palvelleena jäi eläkkeelle tästä virasta, jolla ehti olla lähes päivälleen 30 vuotta.

Me virkaveljet tunsimme Kalle erikoisen hyvänä alamme lakien ja säännösten tuntijana. Hän osasi myös käytännössä noudattaa niitä asiallisesti ja joustavasti. Alaisensa kokivat hänet samanlaisena hyvänä ja oikeudenmukaisena päällikkönä kuin rintamamiehensä.

Kallen täyttäässä 90 vuotta hänen kuntonsa oli vielä niin hyvä, että hän jaksoi kutsua meidät virkaveljet kotiinsa. Päivänsankari seisoi ryhdikkäänä juhla-asussaan kunniamerkein koristettuna kuulemassa hänelle lausuttua onnittelua. Aistien huononemista olivat vuodet kohdelleet hellästi. Vielä kahdena päivänä pidettiin juhlia, toisena olivat aseveljet ja kolmantena omaiset. Vielä 93-vuotiaana hän jaksoi viettää syntymäpäiväänsä omaistensa parissa, mutta välittömästi sen jälkeen pitkä elämän kaari alkoi hiipua. Me virkaveljet ja muut työtoverit toimme hänen arkuilleen kunnioittavan viimeisen tervehdyksen.

Martti Nikkanen